

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

Ref.: 261DFR15101300001

A LA MESA DE LA COMISSIÓ D'ESTUDI DELS MODELS DE SEGURETAT I ORDRE PÚBLIC I DE L'ÚS DE MATERI- AL ANTIavalots EN ESDEVENIMENTS DE MASSES

David Fernández i Ramos, portaveu del Grup Mixt, membres de la Comissió d'Estudi dels Models de Seguretat i Ordre Públic i de l'Ús de Material Antiavalots en Esdeveniments de Masses, presenten, d'acord amb el que estableix l'article 58.6 del Reglament del Parlament, les propostes de conclusions següents per tal que, una vegada debatudes a la Comissió d'Estudi dels Models de Seguretat i Ordre Públic i de l'Ús de Material Antiavalots en Esdeveniments de Masses, siguin incloses en el dictamen que ha d'ésser debatut pel Ple del Parlament.

1. CONCLUSIONS

1.1 Consideracions prèvies

1. La present Comissió neix, malgrat el canvi inicial en la seva denominació i l'ampliació de la temàtica a abordar en relació amb els models d'ordre públic en esdeveniments de masses, per un persistent i continuat reclam social que exigeix la prohibició immediata i explícita de les bales de goma com a munició policial.

2. Tot i així, la present Comissió ha hagut de treballar i abordar el model vigent d'ordre públic i l'ús de les bales de goma sense poder conèixer en cap moment els protocols normalitzats de treball de la Brigada Mòbil del Cos de Mossos d'Esquadra que les empra. No ha estat fins tres dies abans del termini per presentar les presents conclusions dels grups parlamentaris que se'ls ha lliurat un informe -parcial, limitat i de set pàgines- relatiu a l'ús de bales de goma per part dels Mossos d'Esquadra. Aquests fets constitueixen, alhora, una falta de respecte per la tasca parlamentària, una prevalença de l'opacitat i una mostra nítida de les dificultats severes per articular un debat democràtic sobre els models d'ordre públic en una societat desigual i canviant.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

3. Prèviament a l'inici dels treballs de la Comissió, es va filtrar un document de la Direcció General de Policia on es pretenia orientar, preestablir i determinar quines havien de ser les conclusions i quins els eixos centrals del debat amb l'objectiu de condicionar el debat sobre l'ús de bales de goma.

1.2 CONCLUSIONS GENERALS

[Sobre el model policial vigent]

4. En l'àmbit de les cultures punitives, els darrers anys han convergit a casa nostra les tres doctrines jurídiques més regressives del dret penal del segle XXI: el dret penal d'enemic, la doctrina de seguretat nacional d'enemic interior i la tolerància zero. Al seu costat, l'eclosió de l'anomenat populisme punitiu – més càstigs, més durs, més llargs– ha derivat, també en matèria d'ordre públic, en una mena de laboratori político-policial on s'ha produït una creixent militarització dels dispositius policials, una privatització de l'espai públic i l'auge i aprofundiment del control social. Les tècniques policíiques d'encapsulament (bloqueig de manifestacions), pasturatge (perímetre policial) o dels habituals i desproporcionats desplegaments policíacs, en són només la mostra més quotidiana. Les ordenances del civisme –una dissort de dret penal simbòlic discrecional que no s'aplica i que emula i recorda la 'Ley de vagos y maleantes' de la dictadura franquista–, la recent apologia dels sometents, l'augment de les multes i sancions administratives –un mínim de 400 durant l'any 2012– per exercir el dret fonamental de manifestació o l'ús de la cibernètica, la telemàtica i la informàtica amb fins de monitoratge social, completen una mínima però imprescindible radiografia.

5. En aquest context, el model policial d'intervenció en matèria d'ordre públic se sustenta actualment sobre un model de distància i teòric ús gradual i escalat de la força que és directament hereu, pràcticament calcat, del model tardo-franquista de les Unitats d'Intervenció Policial (UIP) del Cuerpo Nacional de Policia espanyola, en el qual es va inspirar la Brigada Mòbil (BRIMO). Intensiú en ostentació de la força física; en tècniques d'atemoriment i coerció; i en violèn-

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

cia institucional, i del qual s'hereta, alhora, l'ús de bales de cautxú massís (de 54 centímetres de diàmetre i 85 grams de pes), que són llançades a 200 metres/segon (720 km/h). Aquest model de grups especials també s'ha traslladat a determinades policies locals, com és el cas de les UPAS i les UNOC de la Guàrdia Urbana de Barcelona, encara que no se les ha autoritzat a disposar d'escopeters i bales de goma, malgrat que els seus comandaments ho han reclamat.

6. Aquest enduriment teòric i pràctic ha tingut traducció jurídic-legal prèvia (des de la Llei 1/92 de Seguretat Ciutadana, l'anomenada Llei Corcuera, fins a vint-i-sis reformes del Codi Penal des de 1995) i ha anat acompanyat i alimentat de persistents declaracions públiques, absolutament inacceptables, dels màxims responsables polítics i policials de l'ordre públic. Destacant-ne, del cicle més recent: “Anirem més enllà de la Llei” (Felip Puig, maig de 2011); “Atonyinariem fins a Gandhi” (Sergi Pla, Comissari General de Recursos Operatius, a propòsit de l'operatiu del 27 de maig de 2011 contra els indignats); “O generem pànic o no els traiem d'aquí” (Manel Hermida, responsable de la Brigada Mòbil, en la càrrega indiscriminada contra el 15M a plaça Catalunya); o “Els perseguirem (...) com a rates de claveguera” (David Piqué, actual comissari general territorial, en el discurs oficial del Dia de les Esquadres). Sense oblidar altres discursos anteriors: “Millor per excés que per defecte” (Joan Saura).

7. En relació amb el punt anterior, el clímax paradigmàtic d'aquesta obsessió criminalitzadora i estigmatitzadora contra la dissidència social i política es va materialitzar en la falsa i inexistent mobilització 'antisistema' arran de la Cimeira de la UE a Barcelona el maig del 2012. Malgrat que els moviments socials van anunciar que no es convocaria cap mobilització, es van mobilitzar 7.000 agents, es van produir 365.000 identificacions fronteres –suspent-se Schengen i sense cap mena de resultat– i la ciutat va viure sota un escenari de militarització urbana i de *check points* i fronteres volants.

8. En els darrers anys s'han succeït episodis molt esporàdics, puntuals i concrets de violència urbana en l'àrea metropolitana, de molt diversa índole i natura, i vinculats també a molt divergents esdeveniments de masses i diferents

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

realitats. Entre d'altres, violència nihilista i anòmica en el marc de celebracions esportives; aldarulls i confrontacions en el context de mobilitzacions i conflictes socials; i violència policial gratuïta i desproporcionada. Cadascuna d'aquestes manifestacions de violència urbana mereix reflexions i anàlisis específiques. Tots els compareixents a la comissió, de diferent i oposat signe, han certificat que es tractava de moments excepcionals i puntuals en un context on els milers de manifestacions –comunicades o no formalment– que cada any es produeixen als nostres carrers transcorren amb assídua normalitat.

9. En el cicle recent, la construcció política del debat social en matèria d'ordre públic ha quedat mediatitzada i espectacularitzada –amb molt desigual tractament– per les celebracions esportives de les victòries del FC Barcelona i la selecció espanyola; pels fets produïts durant la vaga general del 29S i el 29M; per la protesta simbòlica contra els pressupostos de l'austeritat al Parlament el 15 de juny del 2011; o pel dispositiu policial “de neteja” de la plaça Catalunya el 27 de maig del mateix any.

10. El tractament institucional, policial i judicial de cadascun d'aquests quatre escenaris concrets ha estat absolutament divergent i desigual, amb un clar biaix polític i polititzat. Així, vers el vandalisme en el decurs de celebracions per victòries esportives s'ha optat per passar de puntetes, esperar el mal menor i forçar un ràpid oblit: singular és el cas de la celebració de la victòria de la selecció espanyola de futbol el juliol de 2008. L'alcalde Jordi Hereu va parlar l'endemà de “festa cívica”, mentre pocs dies després havia d'assumir que eren els aldarulls que més costos havien produït, valorats en 300.000 euros; que s'havien produït agressions racistes; així com l'assalt a un camió de bombers. En canvi, en relació amb els fets produïts durant la vaga general s'han articulat reformes legals que –sumades a les ja existents– equiparen fets i comportaments amb delictes de terrorisme; s'han encarregat protocols ad hoc elaborats des de la fiscalia; s'han habilitat unitats especialitzades d'ordre públic (Unitat Central d'Informació en Ordre Públic) i de rastreig de les xarxes socials; s'han augmentat considerablement els recursos humans i materials de la BRIMO i les ARRO; i s'ha desenvolupat una polèmica web de delació ciutadana. En relació amb l'anomenat “setge al Parlament”, vint-i-dues persones resten imputades a

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

L'Audiència Nacional per un delictes de "contra les altes institucions de l'Estat", als quals se'ls demana fins a cinc anys de presó. Menció a banda requereix la intervenció policial –ni congruent, ni oportuna, ni proporcional– a plaça Catalunya el 27M contra una protesta pacífica: encara avui, 57 persones ferides en aquella càrrega esperen, endebades, l'acció de la justícia, que ha tornat a adduir la impossibilitat d'identificar els agents que van cometre les agressions. Finalment, i en relació amb els fets del juny del 2011 al Parlament, cal introduir la hipòtesi del temps mort policial deliberat i esclarir que el dispositiu policial per garantir l'entrada dels diputats era tècnicament incongruent, atès el context social.

11. Aquest tractament esbiaixat i fonament desigual remet també a una construcció social i cultural sobre múltiples violències i el doble raser polític, revestit de cinisme hipòcrita, a l'hora d'abordar-les i centrar-se només en una. Sota uns paràmetres de violències estructurals creixents, enmig d'una societat cada cop més injusta i desigual, qualsevol model d'ordre públic ha d'atendre i entendre el context social on es desenvolupa i s'aplica. Avui, parlar de pau social amb un índex de pobresa i exclusió que llinden el 30% –tres milions de pobres, dos milions d'aturats i 150.000 desnonaments els darrers cinc anys– és d'un cinisme superlatiu. La substitució de les polítiques socials per polítiques punitives i la gestió del malestar social per la via policial davant la incapacitat de la política de resoldre els conflictes socials, desvetllen que la millor lluita per l'ordre públic són noves i reforçades polítiques socials, extensió dels serveis universals bàsics i combat a les desigualtats socials. Reduir el paper de l'Estat al de gendarme dels mercats és una vella temptació autoritària.

12. La gestió de l'ordre públic depèn directament de la termodinàmica política, del clima que es genera i de les ordres polítiques que es dicten. En aquest sentit, la gestió de Felip Puig al capdavant del Departament d'Interior simbolitza maldestrament el cicle viscut: auge de l'aposta repressiva, banalització de la pròpia violència ("s'ha acabat el jo passava per allà"), creixement geomètric de les sancions administratives, versions oficials reiteradament desmentides i gestió política orientada a generar un clima de tensió, atemoriment i confrontació. La comparativa de la imposició de sancions administratives contra organitza-

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

dors de manifestacions és eloqüent durant el mandat de Felip Puig: el 2012 es van incoar 41 sancions, respecte les 7 incoades el 2011 i les 7 incoades el 2013. Un impuls polític a la repressió de matriu política.

13. Finalment, aquesta realitat complexa ha derivat en un inquietant sistema dual en matèria d'ordre públic: un, de formalment garantista, i un altre, d'excepció amb conseqüències directes en l'àmbit criminal, judicial i policial: una mena de guerra preventiva que, malidentificant sovint el malestar i la protesta amb expressions puntuals de violència urbana o esclat social, tipifica com a enemics determinats fenòmens als que caldria combatre, addueixen, amb mitjans extraordinaris i diferents dels que preveu la legalitat ordinària. La perillosa deriva de recórrer a mecanismes d'excepció penal, judicial i policial s'incardinen en un context de crisi econòmica que va mal acompanyada d'un enduriment de pràctiques punitives que posen en entredit, o amenacen directament, drets fonamentals, civils i polítics. Augmenten i proliferen nous i vells discursos criminalitzadors, es recorre abusivament a la presó preventiva i, en nom de la lluita contra la violència, s'impulsa el càstig a la protesta pacífica ancorada en pràctiques de desobediència civil pacífica i noviolenta.

14. En un context de fonda crisi social i econòmica, de desmantellament dels serveis públics i de substitució de l'Estat social per l'Estat penal no es pot menystenir tampoc la creixent i perillosa tendència a la privatització del dret a la seguretat, individual i col·lectiva, enmig d'un auge del negoci de la seguretat privada on han aterrat exalts comandaments policials en un rèplica dels fenòmens de portes giratòries entre esfera pública i privada.

15. Finalment, en allò relatiu als dispositius policials en matèria d'ordre públic, cal apuntar i constatar que la recopilació de molta informació no és pas el mateix que disposar de molt coneixement. Informació no és coneixement i la BRIMO ni mira ni observa, ni té ulls sobre el terreny. En matèria d'ordre públic, depèn exclusivament del CECOR i dels agents de paisà adscrits a la DCI o la USC que informen de tot el que succeeix. Sovint amb biaixos i distorsions. La visió predominant en la subcultura policial tracta la ciutadania mobilitzada com un enemic interior que cal controlar i sotmetre.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

16. En aquest àmbit relatiu a la divisió d'informació del CME, cal denunciar obertament l'existència d'almenys dos fitxers de dades personals fora de tot control públic que vulneren drets fonamentals. D'aquest fet en va deixar evidència constatada i constatable, entre d'altres, el detall, facilitat pels Mossos d'Esquadra a la premsa, respecte la ideologia concreta de 418 identificats en el decurs d'una protesta pacífica contra la reforma de les pensions el 27 de gener del 2011. Per ordre política –del llavors flamant conseller Felip Puig– tots van ser denunciats: el jutge va arxivar la causa . Sengles fitxers, fora de cap control de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, responen al nom de Investor i BDT.

17. L'actual arsenal del que disposen els agents de la Brigada Mòbil no es pot titllar en cap cas d'escàs: porra (defensa policial), defensa extensible, esprai de gas OC (gas pebre), salves, projectils de foam de diferent intensitat, bales de cautxú, gasos lacrimògens, fumígers i l'anunciat canó d'aigua. I, en darrera instància extrema, l'arma de foc. Tots els estris depenen, finalment, de l'acció humana i poden ser mal emprats. Tot plegat, com és sabut, fonamentat en un model de distància, mobilitat i ampla presència de policies de paísà.

18. Les bales de goma, tècnicament, les disparen els escopeters de la BRIMO – o de les ARRO- però ho fan prèvia autorització i sota ordres polítiques explícites. La responsabilitat primera és, doncs, de l'aparell polític que ha autoritzat l'ús de bales de goma, que les continua permetent i que n'ordena l'ús. Són, doncs, els responsables polítics els qui també disparen les bales de goma. Aquest fet no eximeix l'escopeter de les lesions causades, atès que té una responsabilitat penal directa i ineludible davant la justícia a la que cal afegir una responsabilitat social òbvia davant la víctima.

[Sobre els marcs d'impunitat efectiva]

19. Segons les dades oficials, des de 2011 s'ha ordenat disparar bales de goma en quatre ocasions: en totes quatre es van produir lesions irreparables a diverses persones, ocasionant la pèrdua d'un ull a Ester Quintana (14 de novembre de 2012), a Angelo Cilia i un altre noi que preserva la seva identitat (29 de març de 2012). Tres persones que van perdre la visió d'un ull i altres ciutadans que van patir greus lesions –un vianant amb la melsa rebentada, un altre amb pneumotòrax i un altre amb la mandíbula fracturada.

20. Abans, en el període 2007-2011, són quatre els casos coneguts de pèrdua completa de visió: Nicola Tanno (2010), Jordi Sallent, Jordi Naval i Oscar Alpuente. Des de 1990, un mínim de 25 persones han quedat cegues d'un ull a l'Estat espanyol com a conseqüència de l'impacte d'una bala de goma.

21. Sota governs de diferent signe, cap dels set casos anteriorment citats ha obtingut cap reconeixement ni cap rescabament ni cap sentència ferma – ateses les dificultats i entrebancs per demostrar-ho–, consagrant-se, de facto, un règim d'impunitat efectiva. Els jutjats d'instrucció s'han trobat amb reiterades dificultats i dilacions i estratègies de no col·laboració per part de la Direcció General de la Policia.

22. Les afirmacions habituals dels màxims responsables polítics s'han orientat sempre a la minimització i banalització –quan no oberta justificació– dels fets i a un tancament de files que bloca tota possibilitat d'incidència.

23. La resolució judicial del cas Nicola Tanno és paradigmàtic d'aquesta impunitat descrita: “De qualsevol de les maneres ha estat i és impossible determinar qui va disparar la pilota, a no ser que aquest declarés voluntàriament el fet”. El llunyà 1983, Carlos Santamaría, a propòsit de les dificultats per eradicar la tortura com una de les herències de la dictadura, certificava: “pretendre una demostració d'uns fets que prèviament han estat col·locats en condicions d'absoluta indemostrabilitat és una autèntica canallada jurídica”

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

24. Avui la desprotecció i la inseguretat jurídica no afecten pas als agents de la Brigada Mòbil –29 estan imputats en diferents sumaris– sinó a les seves víctimes. En una triple victimització: els danys soferts, la negació oficial dels fets i la ulterior impunitat.

25. Els periòdics informes de la Coordinadora Catalana per a la Prevenció de la Tortura alerten que, en el darrer cicle de crisi i protestes socials, la majoria de denúncies s'interposen per violència i brutalitat policial al carrer, és a dir, en l'àmbit on aquesta comissió ha desenvolupat la seva tasca.

26. L'informe social "Criminalització de la dissidència, expansió del sistema penal i situacions d'abús policial com a respostes davant la crisi econòmica a Catalunya" adreçat al Consell d'Europa va merèixer, el juny de 2012, una visita especial de Comitè per a la Prevenció de la Tortura del mateix organisme a Catalunya i un informe posterior que conté concretes recomanacions sobre identificació d'agents, assistència a detinguts, reconeixements mèdics i ús de projectils de bales de goma.

27. L'informe 'La sal a la ferida' d'Amnistia Internacional situa el cas Lucian Padurau i el doble indult rebut pels agents dels Mossos d'Esquadra implicats com una metàfora de la impunitat policial en casos de maltractament: cal recordar que Interior va sufragar la doble defensa jurídica dels agents i que diferents personalitats del país van rubricar la petició d'indult. Un doble indult que va suposar que 200 jutges elevessin públicament la seva queixa i protesta.

[Sobre les bales de goma i la munició policial]

28. La lesivitat de les bales de goma i el conjunt de seqüeles físiques i psicossocials que provoquen no són pas noves. En el trànsit de la dictadura a la democràcia fins a set persones van perdre la vida a l'Estat espanyol, tres d'ells als Països Catalans, com a conseqüència de l'impacte de bales de goma: David

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

Wilson (Sabadell, 1976), Pancho Egea (Cartagena, 1977), José Luis Aristizabal Lasa (Donostia, 1977), Isidro Susperregi (Donosti, 1977), Carlos Gustavo Frechen Solana (Barcelona, 1977), Ursino Gallego (Parla, 1979) i Valentin Gonzalez (València, 1979)

29. Respecte l'ús de gasos lacrimògens -emprats per primer cop el 29M-, cal recordar la mort -per impacte de pot de fum- de l'estudiant Mari Luz Nájera (Madrid, 1977), la mort per asfíxia de l'obrer Gonzalo Ruiz (Reinosa, 1987) i la mort d'Alejandro Gorraiz (Iruña, 1994), després que un pot de fum entrés per la finestra de casa seva i en una causa que quedar arxivada perquè mai es va poder identificar l'autor del tret. El 2009, el Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) d'Estrasburg condemnava l'Estat espanyol a indemnitzar amb 170.000 euros Mikel Iribarren, ferit el 1991 -18 anys abans- per l'impacte d'un pot de fum disparat a boca de canó: Iribarren va estar un mes en coma i va requerir 459 dies de recuperació.

30. En el darrer cicle social, set persones han quedat cegues, avui encara impunement, per impacte directe de bala de goma i desenes han resultat ferides. En contextos similars i propers, el País Basc comptabilitza, malauradament, la darrera víctima mortal: Iñigo Cabacas, mort com a conseqüència dels traumatismes cranioencefàlics produïts per l'impacte d'una bala de goma disparada per la Brigada Mòbil de l'Ertzaintza. Un fet que en descarta no només la suposada menor lesivitat -*less letal*- sinó que en certifica la letalitat potencial.

31. De forma implícita o explícita, la totalitat dels compareixents han reconegut obertament l'aleatorietat indiscriminada de la trajectòria de les bales de goma. Res ni ningú les pot controlar. Cap compareixent, cap ni un, ha pogut acreditar una eficàcia que únicament rau, perversament, en el seu caràcter indiscriminat. L'energia cinètica amb què surt disparat el projectil és de 830 jules, però la STOA (*Science and Technology Options Assessment*), que treballa per al Parlament Europeu, fixa el límit màxim de 122 jules per les armes "menys letal". Les bales de goma no són doncs, i de cap manera, una munició menys letal.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

32. En cap es pot parlar d'accidents. Ja sigui en un ús diligent o negligent, el balanç humà de les bales de goma és lesiu i dramàtic. No cap aduir accident quan, amb coneixement previ i consciència absoluta anterior, els responsables polítics i els escopeters de la Brigada Mòbil coneixen perfectament que la trajectòria de la bala de goma és incontrolable, aleatòria i indiscriminada. No hi ha cap tècnica policial, cap ni una, que habiliti i garanteixi un ús controlat de la trajectòria de les bales de goma. No és acceptable, doncs, el reiterat recurs discursiu a l'accident: l'aleatorietat indiscriminada és consubstancial a aquest tipus de munició i és la seva característica fonamental. Abans de disparar, ja es conegut que es projecta sobre la multitud una munició que mai ningú sap on rebotarà ni contra què impactarà. Altrament, cal destacar que l'ús de les bales de goma fora de supòsits habilitants ha estat una pràctica real de la qual mai s'han depurat responsabilitats: trets a curta distància, sense inclinació o a boca de canó, recollits, enregistrats i documentats.

33. Des d'un punt de vista mèdic i clínic, les lesions produïdes per les bales de goma s'equiparen obertament amb ferides de guerra i les seqüeles que provoquen en la persona afectada són irreparables, irreversibles i de per vida. Traumatisme ocular i orbitari amb esclat de globus ocular, ferides esclerals i perioculars, pèrdua de contingut intraocular, extenses ferides lacerants palpebrals, fractures de paret superior, mitjana i inferior de l'òrbita; fractures òssies associades. Es tracta, doncs, d'un trauma d'alta energia, amb dany sever a les estructures oculars i perioculars, que requereix de la implantació de pròtesis, de múltiples operacions quirúrgiques, d'osteosíntesi i, segons el cas, de col·locació de plaques de titani.

34. A les evidents conseqüències físiques, cal afegir les severes seqüeles psicològiques, socials i econòmiques. Altres lesions recopilades en el darrer cicle, a part de les irreversibles lesions oculars, es concentren en el cap i el crani –amb hemorràgia cerebral–, el pit –perforació pulmonar, necrosis crònica–, la panxa –melsa i perforació de l'intestí gros–, testicles i cames.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

35. Aquestes ferides de guerra responen, directament, a armes de guerra, en el context esmentat de creixent militarització de l'ordre públic. Les noves llançadores de projectils viscoelàstics de foam han estat adquirides a l'empresa suïssa B&T, especialitzada en tecnologia militar punta. El mateix llançador, amb munició diferent, s'empra a l'ocupació militar de l'Afganistan per llançar granades amb precisió per les finestres dels edificis.

36. Mentre el debat social transcorre vers l'eliminació i reducció de l'arsenal policial lesiu, el Departament d'Interior fa la contrària i l'augmenta. En primera instància es va anunciar que les bales de foam substituirien les de cautxú, però finalment no ha estat mai una munició substitutòria sinó complementària. No és admissible que s'iniciï un debat sobre la reducció de l'armament policial lesiu i s'acabi amb un arsenal disponible ampliat: bales de foam i canó d'aigua.

37. Resta acreditat, de les declaracions en seu judicial en el cas Ester Quintana i de l'informe remès pel Departament d'Interior, que el control i recompte d'armeria revesteix el caràcter de formal –únicament sobre el precinte dels sarrons i sobre unes bales no numerades– i té carències profundes, per la qual cosa cal establir mecanismes de control exhaustiu sobre la munició policial.

38. Aquell darrer informe lliurat pel Departament d'Interior el passat de 21 d'octubre de 2013 suggereix implícitament la lletania de la impunitat, atenent a les hipotètiques dificultats d'identificar l'autor material del fet, malgrat els discursos públics sempre han anat en sentit contrari: tot està monitoritzat, recomptat i degudament fiscalitzat. Aquesta tesi ha estat rebuda com una ofensa i un blindatge de la impunitat per les entitats socials que donen suport a les víctimes de les bales de goma. Especialment perquè la Brigada Mòbil té sistemes de control i ubicació, procediments reglats en equips petits i una organització jeràrquica basada en l'obediència. Els darrers mesos hem conviscut amb dues hipòtesis oficials oposades. I totes dues hipòtesis són inquietants: si no existeix la possibilitat d'identificació, cal habilitar els mecanismes que ho permetin. Si en canvi sí que existeixen, com va garantir Manel Prat en seu judicial en relació al desallotjament de plaça Catalunya, cal alertar, destriar i esclair els mecanismes d'opacitat i encobriment existents.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

39. Es constata que durant els darrers cinc anys, tots els agents de la Brigada Mòbil han incomplert, amb plena cobertura política i de forma manifesta, deliberada i conscient l'ordre d'anar degudament identificats, vigent en el decret 217/2008.

40. Totes les dinàmiques anteriorment descrites esclaten i es condensen de nou en el cas d'Ester Quintana. Mutilació i seqüeles irreversibles, interrupció del projecte vital, fins a cinc maldestres versions oficials, menysteniment cap a la víctima, nul·la voluntat –quan no dilació i falsos testimonis– d'esclariment dels fets, inexistència d'aldarulls en el lloc on es van produir els fets, cap grau d'escalament gradual -arribar i disparar– ni criteri congruent o proporcionals, al que cal afegir les posteriors dificultats deliberades per identificar l'autor del tret.

2. RECOMANACIONS I PROPOSTES DE MILLORA

[Sobre el model policial]

41. Capgirar i transformar el model d'ordre públic vigent, fonamentat en sistemes durs, repressius, autoritaris, reactius, rígids i difusos i avançar cap a models socials, comunitaris, sensibles, flexibles, preventius, garantistes i basats en la mediació, requereix, en primera instància, de voluntat política i d'un canvi de paradigma.

42. El reforç de les capacitats de prevenció, diàleg i mediació resulten imprescindibles. Però actualment, la Unitat de Mediació del CME disposa d'apenes 18 agents, mentre la Brigada Mòbil, de prop més de cinc-cents, als que cal afegir 950 ARRO. En aquesta disparitat, en aquesta desproporció, rauen les claus de l'actual model d'ordre públic i de la prevalença del recurs a l'ús de la força i la violència institucional.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

43. En perspectiva, tot recurs a la intervenció policial és gairebé sempre un fracàs polític i social previ.

44. Dissolució de la Brigada Mòbil. Cal una reestructuració en profunditat i una reformulació absoluta el paper de la policia en matèria d'ordre públic. És, a dia d'avui, un reclam peremptori. Els patrons de conducta, la subcultura policial hegemònica, la jerarquització militar de les unitats, el corporativisme i la pràctica habitual dels seus agents urgeixen fa temps un canvi de model. Altrament, s'insta al Govern a remetre al Parlament les mesures de control periòdic, avaluació continuada i revisió psicotècnic, física i de tòxics dels agents adscrits a aquesta unitat, algunes mesures de les quals ja s'han anunciat en el decurs dels treballs de la Comissió.

45. En aquest debat sobre autoritarisme, control social creixent i dinàmiques repressives, el teixit popular i els moviments socials han aportat també la seva reflexió i experiència acumulada, sota els principis bàsics d'autotutela, autocontrol, suport mutu i capacitat de regenerar el vincle social, solidari i comunitari en tots els afers col·lectius.

46. La prevenció, la mediació, els principis de mínima intervenció, la desmilitarització i la pràctica del desescalament ha de substituir l'actual model policial i les directives vigents en matèria d'ordre públic.

[Sobre els marcs d'impunitat efectiva]

47. S'insta a la fiscalia –amb un paper fins ara tebi– a redactar, en la major brevetat possible, els protocols mínims imprescindibles per detectar els casos d'abús policial, que contempli orientacions generals d'atenció a les persones afectades, garanties d'una investigació prompta i eficaç i mecanismes de detecció d'ocultació, dilació i falta de col·laboració manifesta amb l'administració de la justícia a l'hora d'esclarir els fets per part dels agents i el Departament d'Interior.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

48. Aquest protocol hauria de contemplar, assumint les directrius i orientacions dels principals organismes de drets humans, aspectes claus com la preservació de les proves, les garanties d'una investigació independent, prompta i eficaç i el requeriment i lliurament de totes les informacions relatives al dispositiu policial -tipus d'operatiu, material antiavalots previst i emprat, identificació i ubicació de les furgonetes policials -disponible per sistema de localització GPS- identificació dels agents de cada unitat implicada, identificació de la jerarquia de comandament, registres de veu del CECOR, enregistrament d'imatges del propi cos policial i càmeres de trànsit, comerços o bancs.

49. La brutalitat policial és una xacra que afecta totes les democràcies. En la seva eradicació hi conflueixen aspectes previs (formació i capacitació), contextuals i posteriors en allò relatiu a la gestió informativa, política i policial. El vector democràtic, el factor diferencial, davant episodis de brutalitat policial rau en la resposta dels poders públics a l'hora d'esclarir els fets, prendre quantes mesures cautelars siguin necessàries -inclosa la suspensió de sou i feina- i depurar responsabilitats. Cal desactivar els mecanismes que condueixen i contribueixen a legitimar, banalitzar o minimitzar aquesta realitat. En cas contrari, passem d'una problemàtica concreta a un problema polític de primera magnitud, on el màxim responsable ja no són els agents implicats sinó el Govern.

50. S'insta al govern a garantir i reforçar una protecció jurídica adient de les víctimes de la violència policial i a depurar totes les responsabilitats. Avui, per avui, malgrat les tesis en sentit contrari, la cobertura legal plena es diu impunitat efectiva, de iure i de facto, per als responsables polítics i policials de les lesions. En aquest sentit, s'insta el Govern i el Departament d'Interior a la redacció i implementació de protocols i mecanismes independents de rendició de comptes, sota supervisió de la Comissió d'Interior del Parlament de Catalunya i la participació d'organismes de defensa dels drets humans, tal i com reclama Amnistia Internacional.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

51. Que el Parlament insti al poder judicial, al ministeri fiscal i a l'Institut de Medicina Forense de Catalunya a implementar proactivament, en els processos judicials, el Protocol d'Istanbul de les Nacions Unides per a la recerca i la documentació eficaces de la tortura i altres penes o tractes cruels, inhumans o degradants. Segons dades de la Coordinadora Catalana per a la Prevenció de la Tortura, entre 2007 i 2012 s'han produït als Països Catalans, 1319 denúncies per maltractaments, tortures o brutalitat policial, 870 de les quals a Catalunya, és a dir, una cada tres dies.

52. Recentment s'ha anunciat una iniciativa per implementar, finalment, l'imprescindible i necessari rescabament per la via administrativa de les lesions i ferides produïdes per intervencions policials, que hauria de revestir de caràcter retroactiu i hauria de restituir els costos directes i indirectes del procés curatiu i dels seqüeles irreversibles i de per vida que pateixen les víctimes. Ara bé, en el cas del futur de les bales de goma no es tracta d'assumir futures indemnitzacions, sinó, senzillament, d'evitar-les, atès que és consubstancial a les bales de goma que les lesions són incontrolades, indiscriminades i fatalment aleatòries. No es tracta d'assumir que, d'ara en endavant, si una nova persona queda cega se la indemnitzarà; sinó d'evitar que cap persona més quedi cega per impacte de bala de goma. En qualsevol dels casos, les responsabilitats per les lesions de bales de goma són triples: penals, administratives i polítiques.

53. S'insta al Govern i a la Conselleria d'Interior a recollir, reglamentar i implementar íntegrament les recomanacions del Síndic de Greuges de Catalunya. Així mateix, s'insta al govern a recollir, reglamentar i implementar les recomanacions explícites del CPT del Consell d'Europa en el seu "Informe al Govern espanyol sobre la visita a l'Estat espanyol realitzada pel Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura i de les Penes o Tractes Inhumans o Degradants (CPT)", fet públic el 30 d'abril d'enguany i que conté mencions específiques al cos de Mossos d'Esquadra.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

54. S'insta al Govern i a la Conselleria d'Interior a modificar urgentment el sistema d'identificació dels agents antiavalots, derogant la nomenclatura alfanumèrica del nou NOP i s'implementa un sistema d'identificació únic basat en el TIP, nítidament visible, tant en la part davantera com posterior de l'uniforme policial de les BRIMO, així com en els complements associats com l'armilla anti-trauma. Que el sistema sigui d'aplicació a totes les ARRO quan desenvolupen tasques en matèria d'ordre públic, realitat que a dia d'avui no es produeix malgrat es va anunciar fa nou mesos.

55. Que la Generalitat renunciï a la profunda anomalia jurídica i processal, sense equivalent a l'Estat i a Europa, que suposa que s'exerceixi l'acusació popular –no així la particular–, única i exclusivament, excepcionalment, en casos d'alteració de l'ordre públic, atesa l'adulteració de la figura de l'acusació popular, que els interessos públics ja estan defensats pel ministeri fiscal i que implica un augment injustificat de la despesa pública.

56. S'insta al Govern i a la Conselleria d'Interior a que no empari polítiques d'impunitat efectiva i a que no sol·liciti ni doni suport a cap indult més a agents condemnats en ferm per maltractaments i tortures i que no aboni ni assumeixi els costos de la defensa jurídica dels agents imputats per aquest tipus de delictes.

[Sobre les bales de goma]

57. L'ús de les bales de goma no revesteix de cap acceptació ni consens social, sinó tot el contrari: el grau de consciència col·lectiva sobre els seus efectes lesius i fatals és socialment hegemònic. Un país no pot jugar a la ruleta russa amb els seus ciutadans i l'ampli rebuig i oposició que genera hauria de ser suficient raó democràtica per prohibir-ne el seu ús.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Grup Mixt

58. La prohibició de les bales de goma no pot emascarar l'autorització de nous estris igual de lesius com els canons d'aigua o els gasos lacrimògens. S'insta al Govern i al Departament d'Interior a no autoritzar ni incorporar l'ús de canons d'aigua.

59. Des de la vessant de la doctrina internacional dels drets humans, la única política vàlida i eficaç de reconeixement, reparació i garanties de no repetició passa exclusivament per l'assumpció i depuració de totes les de responsabilitats, pel rescabament del dany causat i per la indefugible prohibició expressa de les bales de goma. Més encara quan països dels nostre entorn han eliminat ja aquesta munició, han cercat alternatives i han avançat en la democratització dels models d'ordre públic.

60. Ateses totes les consideracions i totes les recomanacions anteriors, atenent especialment a les recomanacions dels organismes de drets humans i a l'especial contribució de les entitats que han aconseguit obrir i aprofundir el debat (Stop Bales de Goma, Ojo con tu Ojo, Rereguarda en Moviment, Alerta Solidària i la Coordinadora Catalana per la Prevenció de la Tortura), s'insta al Govern de la Generalitat a prohibir, explícitament, sense cap exempció i d'una vegada per totes, l'ús de bales de goma com a munició policial. Cap govern ni cap comandament polític o cap policial pot atribuir-se la capacitat perversa o el poder discrecional d'ordenar disparar un projectil policial que no sabrà contra què, o contra qui, impactarà. La implantació d'aquesta prohibició implicaria, de facto i de iure, que mai més cap ciutadà resulti greument ferit o mutilat per impacte de bala de goma i, alhora, que mai més cap agent policial rebi ordres de disparar un projectil en forma de bala perduda.

Palau del Parlament, 15 d'octubre de 2013

David Fernàndez i Ramos
Portaveu del Grup Mixt